
LES FESTES DELS BARRIS DE PRATS DE LLUÇANÈS

De mitjans del segle XIX a mitjans del segle XX

Francesc Xavier Cortada i Jordà
Prats de Lluçanès, juny de 2023

© del text: F. Xavier Cortada i Jordà i Pere Mestre i Boix.

© de les imatges: els seus autors o actuals propietaris, que ja anotem a cada fotografia.

Edició digital per felicitar les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès 2023.

Disseny portades: Pla-Valldaura.

Supervisió del text: Lluís Vila i Vilalta.

Índex

Introducció a la festa de Corpus i la seva vuitada	pàgina 2
Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, un recorregut històric (segles XVII al XIX)	4
Les Festes dels Barris de finals del segle XIX fins a la segona meitat del segle XX	8
Dijous de Corpus	8
Diumenge de Corpus	12
Les Festes dels Barris, abans de la supressió de la vuitada de Corpus	13
Les Festes dels Barris de després de la supressió de la vuitada de Corpus	17
Les Festes dels Barris de l'època moderna	18
Arxius consultats	26

ANNEX 1

Origen i evolució de la vuitada de Corpus, que dona pas a les Festes dels Barris.

LES FESTES DELS BARRIS DE PRATS DE LLUÇANÈS

Introducció a la festa de Corpus i la seva vuitada

Les Festes dels Barris, a tot Catalunya, i en moltes altres poblacions d'arreu de l'Estat, surten arran de la festa de Corpus. El Corpus Christi és una festa de l'església Catòlica en què es venera l'eucaristia. El seu origen ja ve de l'època medieval, instituïda l'any 1262 pel papa Urbà IV, per exaltar la doctrina del cos de Crist enfront dels que la negaven. Tanmateix va ser a partir de l'any 1316 quan s'estén per tot Europa gràcies a una butlla del papa Joan XXII.

El principal motiu pel qual s'institucionalitza la festa de Corpus al segle XIII, és per les pràctiques religioses titllades d'heretgies per la jerarquia catòlica d'uns anys abans. En aquella època, totes les contradiccions sorgides dins la mateixa església van establir postures ben diverses, creant una veritable guerra de miracles. Una de les heretgies d'aquell moment, va ser la professada per Berenguer de Tours (999-1088), que negava la presència real de Crist a l'eucaristia.

Aquell atac contra el dogma de l'eucaristia van tenir resposta uns anys més tard, ja que els fets visionaris de Juliana de Bethune, priora del monestir de Mont Cornillon, prop de Lieja, van fer que el seu bisbe Robert de Thorete, convoqués un sínode diocesà l'any 1246, instituint una festivitat alegre en honor del Santíssim Sagrament.

L'any 1263, a Bolsena (Itàlia), davant els dubtes d'un canonge que l'hòstia i el vi de la missa es convertissin en el cos i la sang de Jesucrist, d'uns corporals va brollar sang. Aquest miracle va ser el detonant perquè la festa del Corpus Christi s'estengués arreu.

Com ja hem dit, a partir de 1316 aquella festivitat s'estén per tot Europa i si al principi aquella celebració es feia dins l'església, al cap de pocs anys surt al carrer a través de processons. Segons sembla, Barcelona i Girona van ser les segones ciutats del món que van celebrar el Corpus amb una processó, de la qual hi ha notícies des de l'any 1320. Altres ciutats que celebraven processons eren Manresa (1322), Vic (1330), Tortosa (1330), Solsona (1331) i Berga (1333). Fora de Catalunya, les primeres celebracions foren a València (1355) i Perpinyà (mitjans del segle XIV).

L'església va establir que aquella festivitat se celebrés onze dies després de Pentecosta, sempre coincidia en dijous, conegut com el Dijous de Corpus i per la seva importància s'allargués fins a l'altre dijous, establint-se la vuitada de Corpus, acabant amb el dijous de la capvuitada. Dins d'aquells vuit dies, en moltes poblacions de Catalunya es van anar estenent les festes dels barris¹.

Així tenim que les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès comencen el dilluns i acaben el dijous, dia de la capvuitada, amb els noms tan curiosos com el barri dels Capgrossos (dilluns), Sargantanes (dimarts), Llangardaixos (dimecres) i Escuraossos (dijous).

OCTAVA o VUITADA DE CORPUS							
DIJOURS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA	FESTES DELS BARRIS			
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous

¹ TOMÁS SANAHUJA, Eduard. *Corpus: la festa. Història i evolució del Corpus de Sitges, 1360-2017* (pàg. 32). "La vuitada de Corpus era de les més importants, ja que s'hi celebraven les festes de barri en els dies infraoctava (divendres a dimecres) i el cap d'octava (dijous següent a Corpus) es realitzava una nova processó."

Les processons de Corpus no tenien res a veure amb les antigues processons de tota la vida, que generalment es feien per demanar, a través de les seves pregàries, per la intervenció divina en casos d'angoixes públiques, pestes, terratrèmols, guerres, sequeres o inundacions. Pel Corpus, l'exaltació de l'eucaristia és el més important, és una processó d'alegria i de goig, on intervenen diferents estaments de la societat. L'església hi posa la litúrgia; la ciutat, la bandera; els gremis els penons i gonfanons i el poble la dansa dels gegants, nans i capgrossos i també els balls de bastons. Tots aquests elements són els que intervenen en les processons des de fa segles i avui recollits en moltes de les festes populars de casa nostra.

Estampa de la processó de Corpus de Barcelona, on es poden veure els estaments eclesiàstics i civils més importants de la societat del segle XIX. (Museu Frederic Marés, Barcelona).

Els gegants de l'octava de Corpus de Barcelona, cap a l'any 1860.²

² DURAN y SANPERE, A. La fiesta del Corpus, Barcelona, 1943 (pàg. 25)

Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, un recorregut històric (segles XVII al XIX)³

A Catalunya tenim notícies de la celebració del Corpus des de principis del segle XIV. La festa es va establir el dijous següent a la Santíssima Trinitat, lligada a la Pentecosta i la seva celebració durava fins l'altre dijous. Aquests vuit dies eren coneguts com la vuitada o octava de Corpus. Aleshores era una festa molt popular, amb participació dels estaments eclesiàstics i també de la societat civil. Els primers es cuidaven de les celebracions litúrgiques de dins l'església i les processons eren protagonitzades pels mateixos clergues, però també amb la participació del poble. Anys més tard, per disposició de la mateixa església, les celebracions del Corpus es van anar esmorteint, fins a la desaparició de la vuitada, però tot aquell ritual festiu i popular, moltes poblacions l'ha conservat i van donar lloc, entre altres, a les Festes dels Barris.

Les primeres notícies que tenim del Corpus a Prats de Lluçanès, són de l'any 1656, quan les esglésies de Santa Eulàlia de Pardines, que n'era la parroquial, i l'església de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès, que n'era la sufragània, a l'haver-hi només un rector, havien de compartir les diverses celebracions litúrgiques. El Dijous de Corpus, es feia missa cantada a Santa Eulàlia i a continuació tenia lloc la processó, que segurament transitava per l'entorn de l'església, potser anant i tornant fins a la creu de terme que encara avui es pot veure. Després de la processó es preparava un bon dinar, amb tots els capellans i potser alguns obrers de la parròquia. A mitja tarda, tenien lloc les vespres⁴ a la mateixa església. No es cantaven completes.

A la vigília del Diumenge de Corpus, es cantaven les completes⁵ a l'església de Sant Vicenç i el diumenge a primera hora del matí, se celebrava una missa cantada. Després de dinar es cantaven les vespres de mitja tarda, a la mateixa església, i a continuació hi havia la processó del Santíssim que deuria recórrer diferents carrers de la població.

Aquells primers anys no tenim constància que es fes cap mena de festeig popular, però això va canviar pocs anys més tard, perquè a l'any 1682 ja hi ha els administradors dels quartos⁶ o dels barris de Corpus. Aquests han de donar compte al rector i als obrers, vuit dies abans de Corpus, de les acaptes que han obtingut. Aquests diners serviran per il·luminar el magnífic retaule barroc de Sant Vicenç amb lluminàries, així com també per la compra de la cera, els ciris de l'altar i altres ornaments, però també perquè la processons siguin el màxim de lluïdes.

Del sobrant d'aquelles acaptes, el rector i el seu vicari podien decidir què fer-ne. Segurament que una part també deuria anar destinada a les rues que el poble celebrava després de les completes, durant els últims quatre dies de la vuitada. Aquelles festes, a tot Catalunya, eren un esclat de joia i alegria, on els obrers, gremis i confraries hi participaven, tant a les celebracions litúrgiques com a fora de l'església i els administradors dels quartos havien de procurar per les celebracions d'aquells quatre dies.

En una visita pastoral de l'any 1694 es torna a parlar dels administradors dels quartos, per ajudar a pagar la lluminària del Santíssim Sagrament, que potser aquells dies no es deixava apagar ni de dia ni de nit. També es destinaven diners per a la

³ Per saber més detalls sobre les Festes dels Barris, vegeu l'annex *Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, context històric*.

⁴ Les vespres consisteixen en un cant d'entrada, alguns salms, la pregària del Parenostre i l'oració o versets finals.

⁵ Les completes són la darrera pregària de la litúrgia de les hores, a primera hora de la nit. A vegades també es fan per a la preparació espiritual per a la festa de l'endemà.

⁶ La paraula *quarto* volia dir barri. Vegeu l'annex *Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, context històric*.

música, que intervenia a les processons, però aquells ministrils segurament que també tocaven a les Festes dels Barris. Com a nota curiosa, hi havia el costum que una part del sobrant d'aquells diners servissin per comprar quatre ciris quan es portava el Viàtic als malalts del municipi i parròquia.

La processó de Sant Bartomeu⁷, 1884 (Processó de Corpus), Felip Masó i de Falp (1851-1929), Museu Maricel, Sitges.

A la visita de l'any 1705 tenim constància, segons el representant del bisbe, *“del mal costum que tenen els habitants de Prats de fer les rues després d'eixir de Completes Solemnes, que canten en l'església de Sant Vicenç en la Octava de Corpus... i s'empleen en funcions escandaloses i per això ofensives a la Divina Magestat.”* Si no surt algun altre document, no podem saber en que consistien aquelles rues que eren les que provocaven aquells escàndols. Tanmateix, aquest document ens confirma que durant aquells quatre dies de la vuitada, cap al tard, després de les completes, els veïns de la vila celebraven les festes dels barris de forma alegre i, potser, anaven més enllà del que eren els preceptes de l'església.

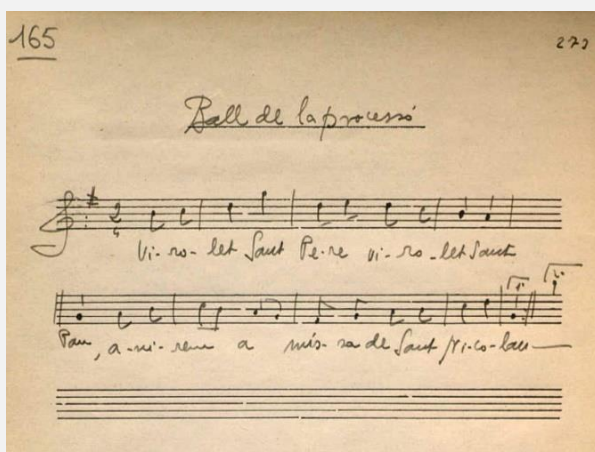
També s'adverteix que si l'any vinent continuen les rues, cessin les celebracions litúrgiques de la vuitada de Corpus. Així doncs, a banda de les misses cantades del dijous i del diumenge, també celebraven l'ofici matinal cadascun dels quatre dies de la vuitada, que serien els que es deixarien de fer si persistissin els escàndols. Gran part de la societat pradenca i fins i tot el mateix ajuntament, haurien quedat ben sorpresos amb tots aquells advertiments, atès que eren uns dies que, com ja hem dit, tothom aprofitava per celebrar les festivitats religioses, però també les festes populars.

No sabem com devien ser les processons del Corpus de Prats en aquella època, però tenint en compte que els balls de bastons hi eren presents en moltes d'aquelles processons d'arreu de Catalunya, no seria estrany que a Prats també hi fessin acte de presència. En una notícia anònima a la revista L'Estel (abril, 1969) es parla que aquells balls, segons un escrit conservat a l'arxiu de Lluçà, ja es ballaven en les processons de Corpus fa més de tres-cents anys i un dels seus balls encara avui conserva el nom «La processó».

⁷ A la pintura hi podem veure, al fons a la dreta, els gegants moros d'en Querol, al seu darrere i a primer pla, el ball de bastons, els escolanets portant els ganfarons, el sagristà amb la creu d'argent i el capellà lluint la capa pluvial. A continuació les banderes de les confraries, alguns personatges portant el tabernacle i, al fons, les autoritats amb el pal·li i al seu dessoria el rector duent la custòdia. A tot al llarg dels carrers, no hi manquen els elegants domassos penjats a cada balconada, amb les senyores, també molt elegants, observant el pas de la processó, però procurant, al mateix temps, que la gentada es fixi en elles. Tot plegat un ritual que amb el temps s'anava transformant.

Bastoners, davant de l'església parroquial de Sant Vicenç (1955). A l'esquerra podem veure Manel Gost, tocant el flabiol. A la primera fila, començant per l'esquerra: Joan Parareda (fill de Quim Valentí), Fernando Areñas, Rafel Cirera, Josep Xava i Manel Obradors, duent la bandera. A la segona filera: Ramon (Pla de la Tria), Lluís Pla Prat, Lluís Boix i Joan Font. (Foto cedida per Lluís Pla i Prat)

Lletra del ball «La processó»

"Violet Sant Pere / violet Sant Pau
anirem a missa / a sant Nicolau
anirem a missa / guanyarem perdons
i veurem com ballen / el ball de bastons"

Segons la fitxa, es diu:

"És el ball de bastons que concorre a la processó ballat per infants. És encara vivent. Els ballaires vesteixen el *trajo* propi dels bastoners.

Cantat per Manuel Gost, dit el Perussa, de seixanta-tres anys, que l'ha tocat moltes vegades i ensenyat a ballar-lo. Prats de Lluçanès 23/VIII/1931."

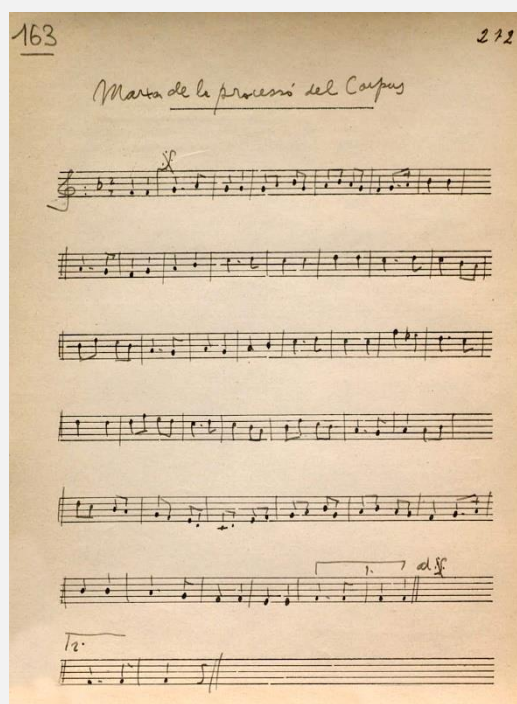
Partitura del ball «La processó» recollida per Joan Tomàs i fitxa feta per Joan Amades, en la missió que tots dos van fer pel Lluçanès l'any 1931 per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. (DGCPAC)

Partitura de «La marxa de la processó de Corpus» de Prats de Lluçanès, recollida per Joan Tomàs i fitxa feta per Joan Amades, en la missió que tots dos van fer al Lluçanès l'any 1931 per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

A la fitxa es diu:

"La toca encara avui l'orquestra per acompanyar la processó del Corpus. És popularment coneguda amb el nom de *Sacris*. Cantada per Mn. Andreu Antich, de seixanta-un anys, mestre de capella i director de l'Orfeó de Prats de Lluçanès, fill d'aquesta població.

Prats de Lluçanès 23/VIII/1931." (DGCPAC)

A partir d'aquell any 1705 i fins l'any 1724 només se celebren els oficis divins del Dijous i Diumenge de Corpus, amb les corresponents processons, com es devia haver fet tota la vida, però no se celebren les misses i completes dels últims quatre dies de la vuitada, perquè el rector havia de fer cas dels advertiments del bisbe, ja que el poble continuava amb les rues, potser escandaloses, i els festeigs populars de les Festes dels Barris. Això és el que s'explica en la visita de l'any 1724, quan finalment el bisbe de Vic Ramon Marimon i el Comú de la Vila, arriben a una mena de treva: *"Havent-nos demanat lo Comú de la Vila de Prats sufragània d'aquesta parròquia (de Santa Eulàlia de Pardines), manem se tornin a celebrar los oficis en la Octava de Corpus, que se deixaven de fer de algun temps a esta part, perquè alguns indignes de tenir el nom de cristians, amb la ocasió d'aquesta solemnitat, executaven accions escandaloses..."*

Però el bisbe va introduir alguns canvis en les celebracions litúrgiques de la vuitada de Corpus. El Dijous de Corpus es continua celebrant la missa i processó a Santa Eulàlia de Pardines. S'anul·len les completes de la vigília del Diumenge de Corpus a l'església de Sant Vicenç. El Diumenge de Corpus es canta l'ofici solemne i la tarda, després de les vespres, es fa una processó pels carrers de la vila. Durant els últims quatre dies de la vuitada i Festes dels Barris, pel matí es canta l'ofici solemne i al punt de les sis de la tarda, en desgreuge per les ofenses d'aquests últims anys, s'exposarà Nostre Senyor durant mitja hora i, acte seguit, per espai d'un quart d'hora, es donarà gràcies a Maria Santíssima amb el res d'una part del Rosari. Abans de la posta del sol, s'ha de reservar el Sant Sagrament. Els músics només poden tocar a dins de l'església, però no pels carrers. Tanmateix es poden continuar fent les rues, però sense balls.

D'aquell conflicte entre el rector Joan Baró i l'Ajuntament ja ens en parla mossèn Josep Valls *"Quan s'havia fet el gasto, llogat menestrils, concertat predicador, prohibí les festes de l'octava de Corpus que's feyan ab lluminaries pels carrers i festeigs populars, com encara s'estila, pretextant les rues que's feyen després de completes."*

Molts autors ens expliquen les prohibicions que es produïren al llarg d'aquella centúria i si això passava a Barcelona, amb més motiu podia passar a les parròquies petites, depenent de l'actitud del rector i obrers de cada lloc. Tant és així que l'any 1786, dos anys abans que l'església de Sant Vicenç es convertís definitivament en parròquia independent, el bisbe de Vic, Francesc de Veyan, en la seva visita de l'any 1724, continua recordant les provisions fetes pel seu antecessor.

Entrats en el segle XIX, en l'època del rector Josep Feiner, es funden les confraries de la Minerva (1839) i el Santíssim Sagrament (1839), amb l'objectiu que els seus administradors procurin per la festa principal del Corpus i la seva vuitada. Així doncs, a partir d'aquells anys, durant les festes dels barris hi haurà els administradors dels quartos o dels barris, que procuraran acaptar i organitzar les festes d'aquells últims quatre dies, amb les festes dels barris i els administradors de les confraries, que procuraran per les celebracions litúrgiques del Dijous i Diumenge de Corpus. En el *Llibre de comptes de l'església parroquial de Prats (1851-1891)*, anualment hi ha una patida de 128 (rals?) que l'Ajuntament de la vila aportava per a la celebració de les festes de Corpus.

Ja hem dit que aquestes festes eren tan populars que tothom hi volia participar d'una manera o altra. Joan Piniella ens diu que a l'any 1878, en ocasió d'haver-se fet un pendó per al Corpus, aquell afer va provocar alguns disgustos, perquè l'alcalde el volia dur a la processó i el rector volia que el portés l'obrer Manuel Fusté. L'alcalde va prohibir que es fes la processó i aquesta es va haver de fer dins l'església. L'any següent ja tot es va arreglar, però imposant-se les raons del rector i el pendó el va dur Manuel Fusté. El mateix autor també ens diu que l'any 1881 es va fer la bandera del quarto o barri de Sant Pere, que va costar 15 (pessetes?). Potser aleshores els quatre barris de la població encara no s'havien "batejat" amb els noms amb que són coneguts avui.

A l'últim quart del segle XIX, potser aquells antics ministrils van ampliar la colla i es van convertir en orquestra. Les primeres notícies que en tenim són de l'any 1865, coneguda com a orquestra del Magret, que més tard va dur el nom d'Orquestra la Aliança, dirigides per Melcior Garreta i Camprubí. Es veia venir que els temps estaven canviant, amb la irrupció d'un esclat social i associatiu força important. Eren els auguris d'una nova modernitat i és a partir d'aquesta època que podem precisar millor com se celebraven les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès.

Les Festes dels Barris de finals del segle XIX fins a la segona meitat del segle XX⁸

A la meitat del segle XIX, aquells conflictes que anys enrere havien esclatat entre el poder civil i el poder eclesiàstic, estaven en somort. Els poders de l'església, tot i ser importants, ja no podien controlar tant com ells volien les classes populars. A Catalunya apareixen agrupacions de tot tipus, orfeons, corals, associacions esportives i excursionistes, moltes confraries donen pas als ateneus i es creen noves entitats culturals i científiques, amb vocació de prendre part activa en la societat.

A Prats aquests moviments van arribar una mica més tard, però també hi van ser presents, amb la creació d'agrupacions de teatre, orquestres, orfeons, corals, etc. Al seu costat, hi havia unes tradicions que la població pradenca procurava conservar, com els balls de la Trencadansa, del Contrapàs, dels Romeus, etc. i les Festes dels Barris era un altre al·licient que es manifestava just abans de les festes de Sant Joan i els Elois.

A primers de juny, uns dies abans de Corpus, quan tots els camps estan daurats i als marges hi despunta el color groc de la ginesta, que sempre ha estat lligada a aquesta festa, ja sigui per acompanyar en els altars encatífats o en les enramades de les cases o al pas de les processons i que molts poetes entonen en els seus versos al costat del Dijous Sant i l'Ascensió, com a un dels dijous "*que llueix més que el sol*", a l'igual que la custòdia, també en forma de sol que duia el rector sota pal·li, amb la seva vestimenta i capa pluvial, portant l'eucaristia del Crist rei i creador, la gent de Prats també anava a collir pins i boixos i plantes, per engalanar les façanes i portals de les cases dels seus barris.

*Bé t'escau celebrar el Corpus
com enlloc és celebrat:
Amb ginestes i domassos,
amb donzelles i clergat.*

(Guerau de Liost, *Romanç primicer de la Ciutat de Barcelona*)

Dijous de Corpus

El Dijous de Corpus era el primer dels vuit dies que el rector, des de la trona, ja feia unes setmanes que anunciava. S'encetava la vuitada de Corpus i, a Prats, hi havia a més l'al·licient de les Fetes dels Barris. Les principals celebracions litúrgiques tenien lloc el dijous i el diumenge.

El Dijous de Corpus, a les deu del matí, es començava amb una Missa Solemne, amb Exposició Major, on hi assistien les autoritats prèviament convidades pel rector. A les cinc de la tarda hi havia Completes, Sant Rosari, Trisagi i la Processó de Corpus,

⁸ Les informacions d'aquest apartat, les hem confeccionat en base a la Consueta de Sant Vicenç de l'any 1942, de l'informe del rector Estanislau Relats, de l'informe de Manuel Vilarmau, del llibre *Mig Oleguer mig Terracuita*, de Pere Vila; del fulletó municipal *Les festes de la vuitada de Corpus*, juny 2004, de Roser Reixach; d'alguns articles i notícies aparegudes a la revista *L'Estel del Lluçanès* i de les aportacions d'alguns veïns, especialment de Maria Teresa Jordà i Noguera.

amb la participació de les autoritats que tenen el dret de portar el pal·li, sota del qual hi ha el rector que duu la custòdia i que aquest posa damunt dels altars preparats pels veïns de cada barri per on passa.

Processó de Corpus (anys 1950), al seu pas pel carrer Major, al fons cal Bardolet. Al pal·li l'acompanyaven les diverses autoritats del poble i anava al final de la processó. Al llarg del carrer i a banda i banda de les cases hi podem veure els pins i les vànoves als balcons, que feien més llúida la seva celebració.
(Foto cedida per Maria Assumpció Ribera i Cetrà, AMPLI)

Mossèn Joaquim Font, incensant la custòdia que hi ha damunt d'un dels altars de la processó de Corpus.
(anys 1960-70, APPLI)

Una altra imatge de la processó de Corpus de l'any 1944 o 1945, amb Margarida Plans (cal Murcion) a primer terme, seguida de Dolors Soler i al seu darrera la seva mare, Magdalena Comas (cal Mano), totes duent els ciris. Segons la consuetud de l'any 1942, el trajecte de la processó era el següent: Plaça de l'església, carrer Major, plaça Sant Jaume, carrers Josep Cirera i de la Font, plaça Nova, plaça can Claus, carrer Resclosa, plaça de cal Salvador, carrers Escoles i Major i plaça de l'Església. Durant la processó, l'orquestra interpreta algunes marxes.
(Foto cedida per Dolors Soler i Comas, AMPLI)

També participen a la processó les diferents confraries parroquials, principalment de la Minerva i del Santíssim Sagrament i més tard les d'Acció Catòlica i de les Filles de Maria. Cadascuna d'elles amb els seus pendons i els cordons per banda. Anys enrere també hi participaven les administracions de les festes dels quartos o dels barris, amb la seves banderes.

La processó de Corpus de l'any 1947, amb cinc noies de la confraria de Les Filles de Maria, amb el seu pendó. Començant per l'esquerra podem veure a Josefa Perernau (cal Mingo), Margarida Plans (cal Pelut), Rosa Ballús (cal Pep Moliner), Maria Soler (cal Manó) i Magdalena Cruells (cal Ferrer de la plaça), al seu pas per la carretera de Sabadell, davant de cal Manco, per on pujaven cap al carrer Resclosa i plaça de cal Salvador) (Foto cedida per Dolores Soler i Comas, AMPLI)

Nenes que havien celebrat la seva Primera Comunió unes setmanes abans, portant un cartell que posa *La Penitència* i al seu darrera altres grups amb els seus cartells i frases fetes al·lusives a les festes de Corpus de l'any 1955, al seu pas per la carretera de Sabadell, davant de cal Ganxo i cal Manco. (Foto cedida per Margarida Anglada i Boix, AMPLI)

Després de la guerra, hi havia el costum que les nenes de la Primera Comunió, que l'havien celebrat unes setmanes abans, també hi fossin presents, totes elles vestides de blanc i al mig de la processó. Els nens també hi desfilaven, però a les fileres de banda i banda. Anys més tard, hi desfilaven plegats nens i nenes.

Processó de Corpus de l'any 1940, just acabada la guerra. Fotografia feta des d'un balcó o finestra de cal Jandama, avui cal Blanqué, a la plaça de cal Tià, on es pot veure a un grup de nenes de la Primera Comunió que participaven a la processó. A la dreta, agenollat, es pot veure a un escolà i també algunes autoritats duent el pal·li i al rector agenollat davant mateix de l'altar de cal Tià. Recordem que els tres últims anys que va durar la guerra civil, no es va celebrar cap Primera Comunió. (Foto cedida per Antònia Noguera i Serrat, AFXCJ)

La processó, que és un dels actes més lluïts de les festes, havia fet el següent recorregut: plaça de l'Església, carrer Major, plaça de Sant Jaume, carrer de Josep Cirera i de la Font, plaça Major, plaça Can Claus, carrer de la Resclosa, plaça Cal Salvador, carrer de les Escoles, carrer Major i de nou cap a la plaça de l'Església. Durant el trajecte, l'orquestra interpreta algunes marxes i els sacerdots canten les estrofes del *Sacris Solemnis*. A les places de Sant Jaume, Major i Cal Salvador, es canta el *Te Deum*. En els altars dels diferents llocs del recorregut, el rector hi col·locarà la custòdia i incensarà el Santíssim. Al final, a l'entrar a l'església, es canta el *Cristo vene* i es fa la reserva del Santíssim.

Una nota curiosa, és que els mateixos veïns que muntaven l'altar, l'adornaven amb boxos i brancatges de pins i altres plantes o arbres i les noies anaven a buscar pètals de roses i de flors diverses, que les col·locaven al davant, com si fos una catifa de colors. Darrera les plantes que ornaven l'altar, s'hi solia posar un gros drap de color granat o blanc, depenent de cada barri, que ocupava tota l'amplada de l'altar, per fer més lluït tot el conjunt.

Les façanes de les cases, al llarg de tot el carrer o a les places, també estaven guarnits amb aquests ornaments vegetals, tot quedava de color verd, i hi posaven serpentines que uns dies abans els seus veïns, i sobretot la mainada, anaven confeccionant en papers de tots colors i que en forma de cadenetes, enganxaven amb

aigua de farina. Als balcons hi posaven vànoves⁹ de tots colors i segons la categoria de cada casa, n'hi havia d'espectaculars. Hi havia cases que només les feien servir aquells dies. Si aquell any, en alguna família hi havia hagut algun difunt, al mig del domàs hi penjaven un crespó o llaç de color negre. Aquella decoració durava tota la vuitada.

El divendres, que era conegut com la festa dels Capellans i el dissabte, que era la dels Escolans, abans també havia set coneguda com la dels Obrers, se celebrava un ofici matinal i cap al tard es feien completes, sant Rosari i meditació del Sagrat Cor de Jesús. A vegades aquests actes eren acompanyats d'Exposició del Santíssim.

Diumenge de Corpus

El Diumenge de Corpus, conegut com la festa de l'Ajuntament, la Corporació Municipal, acompanyada per l'orquestra, es dirigia des de la casa de la vila cap a l'església parroquial, per assistir a l'Ofici Solemne. En l'Ofertori, les capitanes d'aquella diada, que generalment eren l'esposa de l'alcalde i la d'un altre regidor o l'esposa d'algun personatge del poble, alguns anys ho va ser l'esposa del doctor Trullàs, oferien una monumental coca, que era beneïda pel rector. A l'acabar la missa, les autoritats, acompanyats per l'orquestra i seguits de tot el poble, tornaven a la casa de la vila i allà repartien la coca i vi a tots els nens i nenes de la població.

Després de dinar, a les cinc de la tarda, a l'església es cantaven les completes, després hi havia els sant Rosari, amb Exposició Major i el Trisagi cantat. A continuació es feia la processó, amb la participació de les autoritats, que passaven pels carrers Major, Orient, Nou, Major i plaça de l'Església. Hi havia altars a la Farmàcia Vella, que abans era davant del cafè Orient, carrer Nou, a l'alçada del carrer dels Munts i a Cal Tià. Aquí es cantava el *Te Deum*. A l'entrar el Santíssim a l'església es canta el *Crist Vene* i ja es fa la reserva del Santíssim. Aquests altars també eren adornats amb pins o boixos i catifes de pètals de flors de tots colors al terra i al seu darrere, hi posaven un drap gros de color blanc o granat.

Reproducció de l'altar del Sant Crist de l'església parroquial (s. XVIII). Obra realitzada per un artesà de la família Girvent, que s'instal·lava a la plaça de cal Tià per la processó del Diumenge de Corpus. Avui està exposat al Museu Municipal Miquel Soldevila, cedit pels germans Joan i Maria Esperança Casanova i Girvent.
(foto cedida per Maria Esperança Casanova i Girvent, AMPLI)

Cap al tard, tots els membres de l'Ajuntament i els seus treballadors, feien un sopar que era conegut com "el sopar de l'amistat" i després del sopar hi havia ball per tothom a la plaça Nova. Abans del ball, però, l'orquestra, amb els administradors dels barris i l'acompanyament de la gent, amb atxes enceses, recorrien els carrers del primer dels barris, conegut com el barri dels Capgrossos, que celebraven la seva festa l'endemà dilluns.

⁹ Maria Teresa Jordà ens diu que ella, quan aquests dies baixava per ca l'Adroguer, sempre es mirava les vànoves d'aquesta casa, que eren fetes de ganxet per una iaia de la casa.

Les Festes dels Barris, abans de la supressió de la vuitada de Corpus.

Els quatre últims dies de la vuitada de Corpus, que eren laborables, però que a les quatre capitanes els deixaven fer festa, se celebraven les Festes dels Barris, que anys enrere també es deien dels quartos i que ja en tenim notícies d'abans de l'any 1682. El que no sabem del cert és el moment de quan els quatre barris van passar a ser coneguts amb el nom dels Capgrossos, el dilluns; Sargantanes, el dimarts; Llangardaixos, el dimecres i Escuraossos, el dijous i últim dia de la capvuitada. Potser el primer nom va sortir d'alguns nans o capgrossos que hi podia haver hagut durant les processons del Corpus, com en tantes altres poblacions del país i d'aquell nom van derivar la resta. El cert és que, sobre els seus noms, la tradició oral no va més enllà de principis de segle XX, o poc més.

Durant l'any, les dues capitanes de cada barri sortien cada diumenge a demanar caritat. Solien portar una panereta on posaven els cèntims que els donaven les famílies i només podien passar per les cases del seu barri. En un primer moment la petició anava adreçada a la parròquia, en favor de les festes del Corpus, que controlava el rector. Trucant a la porta de cada casa, es podia escoltar:

- Hi ha res pel Santíssim Sagrament?

Festa del barri dels Capgrossos (20 de juny de 1946), al carrer del Sol. D'esquerra a dreta, Josep Torras (ca la Solana), Josep Cortinas (La Cantina), Carme (cal Carboner), Lurdes Costa (cal Llaboret), desconexim qui era la tercera capitana, Ramona Torras (ca la Solana), Pere Costa (cal Cremat) i l'últim administrador podria ser l'Eliseu Sanmartí (cal Vilarrasa). Les dues capitanes sortints tenien la prerrogativa de dur la coca. (Foto cedida per Vicenç Bigas i Tarrés, AMPLI)

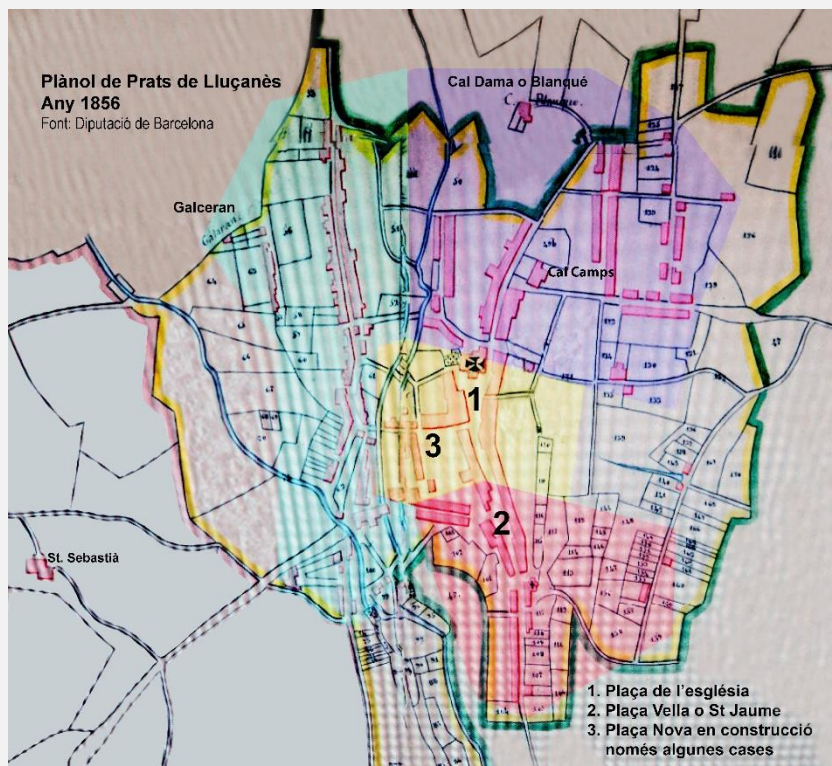
Anys més tard, per voluntat de la parròquia, es van voler separar les almoines destinades a les festes del dijous i diumenge de Corpus, que s'encarregaven a les capitanes de les respectives confraries de la Minerva i del Santíssim, de les que es volien dedicar a les festes dels barris dels últims quatre dies de la vuitada i que se'n cuidaven les seves capitanes i aleshores aquestes van haver de canviar la petició i la salutació:

- Hi ha res per les festes dels barris?

El costum era que a cada barri hi hagués dues capitanes i que uns dies abans de les festes aquestes tinguessin cura de trobar-ne dues més, perquè les substituïssin de cara a l'any vinent. Totes quatre sortien durant les Festes dels Barris, acompanyades pels quatre administradors, que també es canviaven anualment. Aquests gairebé només intervenien durant la festa del seu barri, com a organitzadors de la vetllada, contractant els músics, posant l'entarimat on tocava l'orquestra, recaptant diners pel ball del vespre, etc., tanmateix la feina més important la tenien elles cada diumenge. Els diners acaptats per les capitanes anaven destinats als actes litúrgics del dia.

Aquella col·lecta era molt important per les capitanes de cada barri, perquè uns dies abans ja havien anat a veure el rector per encarregar-li l'ofici que tindria lloc pel matí d'aquells quatre dies i aquells diners anirien destinats al pagament de l'ofici, a l'ornament de l'altar i per la compra dels ciris que s'hi col·locarien, quants més millor, com si es tractés d'una competició entre els quatre barris.

Les festes de cada barri, tenien un esquema semblant. A primera hora del matí hi havia l'ofici, que sempre era a les 10, amb exposició del Santíssim, celebrat davant de l'altar major, amb l'imponent retaule i l'estesa de ciris damunt l'altar. L'últim d'aquells quatre dies, el dijous de la capvuitada, després de l'ofici es feia una processó que anava des de la plaça de l'església fins a la plaça de Sant Jaume, allà es canta el "Te Deum" i es torna a l'església. Abans de l'ofici, els administradors i les capitanes eren acompanyats per l'orquestra, des de la casa d'aquestes fins a l'església, portant una gran coca que era beneïda a l'ofertori. Aquesta coca, tradicionalment la coïen al forn de cal Pau que tenien una fusta ja especial per poder-la enforar millor. A la sortida s'adreçaven a una casa particular, que generalment cada any era la mateixa. A cal Joan del Cantó pel barri dels Capgrossos, cal Manel de la Jepa per les Sargantanes, cal Gombrèn pels Llangardaixos i a cal Quel pels Escuraossos.

CAPGROSSOS:

Carrers Nou, Serrat del sol, Vic, Aragó, Passeig del Lluçanès i carrer Major fins abans de la casa de Cal Bufalaga.

SARGANTANES:

Carrer Major, des de Cal Bufalaga fins abans de cal Fusteret, plaça de l'Església, carrer Orient, plaça Nova, plaça Can Claus i carrer Reforma.

LLANGARDAIXOS:

Carrers de Sant Pere, Roca d'Ambràs, plaça cal Salvador i carrers Resclosa i de l'Hospital.

ESCURAOSSOS:

Des de Cal Fusteret, cap a la plaça Vella, carrer dels Llims i carrer Josep Cirera.

Festa del barri dels Capgrossos (anys 1950), amb les capitanes i els administradors, acompanyats de l'orquestra Lira, al seu pas pel carrer Serrat del Sol. D'esquerra a dreta, Manel Riu (ca la Vaquera), Maria Mill (cal Colldesàgria), desconeixem el segon administrador, Vicenta Noguera (cal Bartomeu), Dolors Serra (cal Gallet), tampoc hem pogut identificar a la quarta capitana, Joan Torras (ca la Solana) i Josep Ballús (cal Moliner). (Foto cedida per Vicenç Bigas i Tarrés, AMPLI)

Allà, els propietaris de la casa repartien la coca, acompanyada amb porrons de vi, convidant a tota la gent del seu barri. En acabat aquest petit esmorzar, a la mateixa casa, ja fos al menjador, terrat o al mateix carrer, els quatre administradors i capitanes ballaven dos o tres balls. Alguns anys més tard, la coca es repartia a la mateixa plaça de l'Església i s'oferia a tota la població. Abans de dinar, els administradors passaven per les cases del barri a demanar diners per a la festa del vespre, acompanyats per l'orquestra. Aquests dies, hi havia el costum que l'orquestra local estrenava un pasdoble que tocava a les passades i als balls del vespre i que també servia pels passants de les Festes de Sant Joan i Sant Eloi.

A primera hora de la tarda, després de dinar, els administradors i capitanes feien un berenar, generalment era a la font de les Coves o algun altre indret a prop del poble, perquè a mitja tarda, en un lloc espaiós i apropiat, hi havien jocs infantils com el cubell, trencar l'olla, carreres de sacs, la paella emmascarada, l'estibada de la corda, o el de la xocolata desfeta¹⁰. Allà s'hi congregava tota la mainada del poble. Aquests jocs sempre es feien al mateix lloc a cada barri.

¹⁰ El *joc del cubell* consisteix en posar un cubell ple d'aigua i un bon grapat de terra al fons del mateix, amb algunes monedes entremig que els nens més atrevits havien d'agafar, amb el risc que els altres els mullin. En aquest joc les nenes no hi podien jugar. *Trencar l'olla* consisteix a trencar a cops de bastó i amb els ulls tapats, una olla de terrissa que penja d'una corda. Dins l'olla hi havia aigua i unes monedes, que podia agafar el qui trencava l'olla. Les *carreres de sacs* consisteix en que els participants han de córrer una distància ficats dins d'un sac. A la *paella emmascarada* hi posaven enganxada una moneda que els nens, només amb la boca, havien d'agafar i, evidentment, s'embrutaven la cara. *L'estibada de la corda*, consisteix en la força dels nens d'una o altra banda de la corda. *La xocolata desfeta* consisteix en que dos nens, amb els ulls tapats, un a cada banda d'una petita taula i amb una tassa grossa plena de xocolata desfeta, hi sucaven melindros i procuraven encertar la boca del seu company del davant. Al final tots dos quedaven amb les cares plenes de xocolata. En aquest joc les nenes no hi participaven.

Aquell mateix dia, l'agutzil, que durant molts anys havia estat el Vicenç Bigues, o alguna altra persona del barri, feia el pregó per tot el poble convidant la gent a assistir el ball que organitzava el corresponent barri. Cada barri tenia assignat el seu lloc. El barri dels Capgrossos el feien a la plaça de cal Tià, el barri de les Sargantanes al carrer Major, davant de cal Beget i cal Bardolet i al llarg d'un bon tros del carrer Major, el barri dels Llangardaixos davant de cal Terracuita, a la plaça de cal Salvador i el barri dels Escuraossos a la plaça Vella.

Festa del barri dels Escuraossos (anys 1950), l'últim d'aquells quatre dies, pujant pel carrer dels Llims, avui Bona Sort. Els administradors i capitanes d'aquell any, començant per l'esquerra, podem veure a Pau Giró (cal Joan dels Autos), Sabí Posas (cal Quel, Corona Vall i Pilar Vall (cal Marçal), Maria Carme Noguera (cal Maimés), Ramon Boladeres (cal Fusteret), Gayetà Font, mort en accident de moto. Una capitana s'ha quedat darrere de la tercera i només se li veuen els peus. Enmig de les dues primeres, surt l'Alfons Ballús (cal Pep Moliner), músic de l'orquestra Lira. Els nens de banda i banda són de cal Marçal. (Foto cedida per Sabí Posas i Vall, AMPLI)

L'orquestra molts anys era la del mateix poble i estava posada damunt d'algun entarimat que els seus veïns ja havien preparat. La plaça o carrer, com ja hem dit, estaven decorats amb cintes de papiers de tots colors, enganxats amb aigua de farina i posats en ziga-zaga damunt d'aquell espai, que els del barri s'havien cuidat de muntar a primera hora de la tarda i que uns dies abans molts veïns, sobretot els infants, havien anat confeccionant.

I arribava el vespre, l'hora del ball. Gairebé sempre començaven tocant un pas-doble i els administradors i les dues capitanes sortints tenien la prerrogativa de poder-lo ballar ells sols, al cap d'uns instants ja hi entraven els altres dos administradors amb les capitanes entrants i finalment tota la resta del poble. D'aquell ball se'n deia "treure ball". Aleshores hi havia una colla de balls molt populars¹¹, el ball del Ram, el ball Robat, el

¹¹ El *ball del Ram* només el podien ballar les parelles que duïen el ram. El noi l'havia de comprar als administradors i el donava a la noia que ell escollia. El *ball Robat* consistia en que quan començava el ball, el noi o nois que no ballaven podien anar a robar la noia d'alguna parella que ballava i aquests, al mateix temps, podien anar a robar la noia d'una altra parella i així fins al final. A l'acabar el ball, els nois que es quedaven sense parella, havien de pagar una penyora. El *ball del Fanalet* només el podien ballar les parelles que duïen un fanalet i si aquest s'apagava o es cremava, havien de deixar de ballar. El *ball de l'Escombra* consistia en que quan havia començat el ball, un noi que duia una escombra, la podia donar a un noi que ballava amb la seva

ball del Fanalet, el ball de l'Escombra, el ball Americana dels guapos, etc. A la mitja part se sortejava una "toia", que prèviament els administradors s'havien preocupat de vendre les tires dels números de la sort, o també se'n podia cuidar algun personatge del barri i així recaptar diners per a les despeses de la festa. Al barri dels Capgrossos, durant una bona colla d'anys ho havia estat el Josep Serra i Casasantpere (el Gallet) un home molt estimat per tothom. Ell també es cuidava de vendre cacauets i caramels i moltes vegades l'havíem vist a fer-ho a la mitja part dels cinemes del poble.

Aquella toia era un ram de flors molt gros, que les mateixes capitanes es cuidaven de muntar i les anaven a buscar en alguns dels pocs jardins particulars que hi havia aleshores, ja que la major part eren horts que la gent aprofitava per conrear. Per millor lluíment de les flors, també anaven a la casa de cal Camps, a on hi havia una grossa palmera i una de les seves fulles servia per recollir millor totes les flors que s'hi exposaven, amb una gran llaçada. L'afortunat regalava aquell ram de flors a la noia que escollia i tenien el privilegi de poder ballar un ball al mig de la plaça o carrer tot dos sols. La toia també era com un element de competició entre els diferents barris. Anys més tard, a part de la toia també se sortejaven paneres de queviures, jocs de cafè, fins i tot s'hi havia sortejat algun cabrit. Era costum generalitzada que hi hagués coca i moscatell per tothom. Aquella nit, a vegades, també hi havia alguna casa del barri que obsequiava amb galetes als assistents.

L'últim d'aquells dies, el dels Escuraossos, que coincidia amb el dijous de la capvuitada, la parròquia, després de l'ofici del matí, celebrava la processó eucarística, que arribava fins a la plaça de Sant Jaume, allà es cantava el *Te Deum* i es tornava a l'església pel mateix carrer Major. Era l'últim acte litúrgic que es feia per part de l'església i donava per acabades les festes de la vuitada de Corpus.

Les Festes dels Barris de després de la supressió de la vuitada de Corpus

Després de la guerra civil, el protocol de les festes del Corpus canvia força. Tal com veiem en la consuetud de Sant Vicenç de l'any 1942, en el seu apartat "*Costumbres*", es diu "*Para las Procesiones del Corpus y Jueves Santo, se invita también a la Guardia Civil, para dar Escolta o Guarda.*" Aquests hi participen amb els seus vestits de gala, amb els fusells apuntant a terra, al costat del pal·li i de les autoritats.

A mitjans de la dècada dels anys 1950, l'església suprimeix la vuitada de Corpus. Aquest decret suposa una estocada molt forta per a les Festes dels Barris, no només de Prats sinó també de moltes altres poblacions.

És molt significatiu el que diu el rector Estanislau Relats en un informe de l'any 1960 adreçat al bisbe Ramon Masnou, quan aquell volia suprimir les Festes dels Barris. "*De fet però, aquestes festes de barri havien decaïgut molt i a l'arribar el decret de supressió de les Octaves, semblava que no costaria gens suprimir també aquestes festes de barri. Fa dos anys que ja hi hagué dos barris que no ballaren, ni trobaren Capitanes per organitzar la festa, amb motiu d'anunciar-los la supressió de les Octaves, i semblava que l'any passat ja seria l'últim any. Indirectament vaig influir en les Capitanes perquè ho acabessin, i de fet s'hauria acabat si no hagués sigut una noia sola que esvalotà tot el seu barri.*"¹²

parella, aquell li donava l'escombra i es quedava ballant amb la seva parella i l'altre havia d'anar a robar una altra noia i així fins al final. Quan s'acabava el ball, el noi que es quedava amb l'escombra, havia de pagar una penyora, ja fossin diners o alguna broma. El *ball Americana dels guapos*, les noies anaven a buscar els nois.

¹² Tot aquest informe el trobareu transcrit a l'annex *Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès. Context històric*.

El seu informe també ens explica que en aquella època, algun any per les Festes dels Barris, depenent dels administradors i capitanes, en lloc de balls populars, s'organitzava una ballada de sardanes. L'ambient d'aquelles festes no va tenir gaire èxit i la participació va ser escassa. Segurament que els organitzadors estarien lligats a la parròquia, dins l'agrupació d'Acció Catòlica o de les Filles de Maria, molt influenciats pel mateix rector.

Tot plegat, va portar als aldarulls que encara molts pradencs recorden de les festes dels barris de l'any 1959 i, sobretot, els del 1960. Algun veí ens explica que *"El jovent s'ho va agafar molt malament, fins al punt que aquell any, per la Festa Major de Sant Vicenç, cap d'ells va voler ballar la popular Trencadansa i l'Ajuntament es va veure obligat a fer venir un esbart de fora."* Des d'aquell any, suprimides les festes de la vuitada de Corpus, amb els conflictes i multes imposades l'any 1960 a alguns veïns de la població i amb la intervenció de la Guàrdia Civil, aquelles festes es van deixar de fer.

No sabem si aquells aldarulls de l'any 1960 van ser la causa del canvi de rector, però el cert és que l'any 1961 mossèn Estanislau Relats i Bou és rellevat com a rector per mossèn Jaume Pladelasala i Roquer (1961-1963), convertint-se en el nou rector de Sant Vicenç durant els properes dos anys. Aquest també va donar pas al nou rector Jesús Carrera i Vila (1963-1967) que s'hi va estar uns quatre anys.

Per acabar-ho d'adobar, també cal recordar que a l'any 1965 es va dissoldre l'Orquestra-Cobla Lira, que amb tants balls, serenates, processons, sardanes i acompanyant els balladors de les danses més populars de Prats, van ser claus en les tradicions de la vila.

Les Festes dels Barris de l'època moderna

Des d'aquells tristos esdeveniments de l'any 1960, fins a l'any 1966, van passar set anys que Prats no va celebrar les Festes dels Barris. Aquelles festes centenàries, interrompudes la major part de les vegades per motius bèl·lics i a vegades per motius eclesiàstics, van tornar a veure la llum gràcies a l'embranchida que hi va donar un jove pradenc amant de les tradicions de la vila, en Joan Bartrons i Bach, que amb una colla de jovent van anar a veure al nou rector, Jesús Carrera, i també l'alcalde, aleshores hi havia en Manel Cunill i Adam, i els hi van proposar de tornar a celebrar les Festes dels Barris, però sense les celebracions litúrgiques, això sí, mantenint els jocs de cucanya per la mainada i els balls populars a cadascun dels quatre barris.

Com diu en Pere Vila i Espona *"malgrat les protestes del senyor rector, mossèn Jesús, i el recolzament a aquest de mossèn Damià, que exercia de mestre"*¹³ les Festes dels Barris es van fer, amb un gran èxit d'animació i de participació. El mateix Joan Bartrons ens explica que, una vegada acabades les festes, una bona part de la feligresia parroquial, va anar a veure al rector mossèn Jesús, explicant-li que allò de tornar a deixar fer aquelles festes no va pas ser una bona decisió, havent-hi un fort rebombori popular. El cas és que, com diu en Pere Vila *"Els dos mossens foren traslladats a altres destins."*

Així doncs, des d'aquell any 1967, ja tenim de nou la celebració de les Festes dels Barris, però amb molta menys opulència que en anys anteriors, quan hi havia els administradors i les capitanes i les processons i els oficis a l'església, com en moltes altres poblacions de Catalunya. Tanmateix, gràcies a la tossuderia d'aquelles persones que a l'any 1960 es van enfrontar a les autoritats civils i eclesiàstiques, i amb les noves generacions, aquestes festes s'han anat celebrant sempre, fins avui.

¹³ VILA i ESPONA, Pere. *Mig Oleguer mig Terracuita. Remembrances de Prats de Lluçanès*, Ajuntament de Prats de Lluçanès, 1995 (pàg. 381).

Els temps anaven canviant i les antigues orquestres donaven pas a conjunts més moderns. L'any 1968 o 1969, el grup que es va encarregar d'amenitzar la festa del barri dels Capgrossos va ser el format per cinc joves de Prats, amb guitarres i una bateria, creat l'any 1963 i que va tenir diversos noms, com els *Cheyennes*, *Els de Prats* i que al final es van quedar amb el de *Guibacan*.

L'any 1963 portaven el nom dels Cheyennes estampat a la bateria. Començant per l'esquerra podem veure a Manel Noguera, Ernest Palau, Manel Gost, Mateu Fusté i Josep Molas.
(foto cedida per Manel Noguera i Grau)

A partir de l'any 1966 es van canviar el nom i van passar a dir-se els Guibacan. A la bateria podem veure el nom Guibacan de Prats. D'esquerra a dreta: Mateu Fusté, Manel Noguera, Manel Gost, Ernest Palau i Josep Molas.
(foto cedida per Manel Noguera i Grau)

Pocs anys més tard, els encarregats d'organitzar les Festes dels Barris van ser l'agrupació dels Amics del motor, que per fer més dignes totes aquelles celebracions, s'hi va afegir l'elecció de les pubilles dels barris, de les quals s'havia d'escollir la pubilla de Prats de Lluçanès, que durant aquell any havia de representar a la vila en els actes més destacats del calendari festiu i institucional del municipi. Tanmateix, l'elecció de les pubilles dels barris va durar només dos anys, l'any 1970, amb l'elecció de Lluïsa Solà i Valls i l'any 1971, amb l'elecció de la seva germana Montserrat Solà i Valls.

Les pubilles dels barris de l'any 1970

A la dreta podem veure Lluïsa Solà i Valls, amb l'elegant vestit de pubilla, amb la banda que posa "Lleial Vila de Prats de Lluçanès 1970". Va ser la primera pubilla d'aquella nova etapa, que havia estat escollida pel barri dels Llangardaixos. La foto té lloc en la recepció que va fer-se a una de les sales de l'Ajuntament de Prats de Lluçanès, on veiem a la Lluïsa amb una plata de coca i al fons a la dreta a Llorenç Noguera, de la fonda Santiago, que deuria cuidar-se de servir el pica-pica i les begudes d'aquell acte. A l'esquerra podem veure a Ramon Plans, a qui la pubilla ofereix un tall de coca.

(foto cedida per Lluïsa Solà i Valls)

A sota podem veure un altre dels moments d'aquella cerimònia. Començant per la dreta veiem a Lluïsa Solà, l'alcalde Manel Cunill i Adam, Mercè Domènec, que va ser escollida pubilla del Lluçanès a Santa Creu de Jutglars l'any 1969; Júlia Vallès, pubilla del barri de les Sargantanes; Carme Comelles, pubilla del barri dels Capgrossos i Josefina Armengol, pubilla del barri Escuraossos.

Al fons podem veure l'antic escut de la vila de Prats de Lluçanès, fet en esmalt pel pradenc Antoni Cortada i Espona, professor de l'escola Massana i que el 31 de gener de 1970 va obsequiar a l'Ajuntament de Prats i la imatge de José Antonio Primo de Rivera, presidint la sala.

(foto cedida per Joan Bartrons i Bach)

Des d'aleshores cada any hi ha hagut jovent que ha organitzat les Festes dels Barris, amb els jocs de cucanya per a la mainada i els balls populars als llocs de costum, tot i que amb la nova configuració del poble, alguns d'ells han canviat d'escenari, sobretot per causa del trànsit. Del carrer Major, davant de cal Beget o de cal Bardolet, s'ha passat a la plaça Nova, i els de la plaça de Cal Tià, avui es fan al Passeig del Lluçanès.

Festes dels Barris (1980) amb els jocs del cubell i de la xocolata desfeta, al barri de les Sargantanes, a la plaça Nova.
(fotos cedides per Pere Vila i Vilalta)

Festes dels Barris (2008), jugant a trencar l'olla i a les carreres de sacs al barri dels Escuraossos, davant de cal Fusteret i a la plaça Vella.
(fotos cedides per Martí Font – CONTRAST)

Festa del barri dels Llangardaixos (2000), amb el joc de trencar l'olla, just en el moment que el bailet amb el seu pal la fa esclatar davant mateix de cal Pelut i els jocs d'agafar la poma i de les carreres de sacs, a la plaça de cal Salvador, avui Onze de setembre.

No tot són infants. Com veieu el jovent més atrevit també vol afegir-se a l'espectacle.

(fotos cedies per Jordi Pey i Tomàs)

Festa del barri dels Llangardaixos (2017), on podem observar l'ambient de tarda, amb els jocs de cucanya, amb l'element més destacat que era l'aigua i l'ambient de nit, amb els balls populars, a la plaça de cal Salvador, avui Onze de setembre.

Ball al barri Llangardaixos (2000)

Aquí podem veure al Jordi, ballant el ball del fanalet amb la Teresa, la seva esposa, a la mateixa plaça (2017).

(fotos cedides per Jordi Pey i Tomàs)

Una altra agrupació del poble que es va fer càrrec de les Festes dels Barris i d'altres celebracions festives com "El petardàs", va ser el grup l aquesta set! (1995). Una de les novetats que va incorporar aquest nou grup a les festes va tornar a ser l'elecció de les pubilles dels barris, en un primer moment, però al cap de pocs anys s'hi va afegir l'elecció dels hereus. Des d'aleshores i fins avui, a cada barri s'escull per elecció popular a l'hereu i la pubilla. Uns dies més tard, en el transcurs del ball de gala de les festes de Sant Joan i els Elois, també per elecció popular, s'escull a l'hereu i la pubilla de Prats de Lluçanès, entre els hereus i pubilles dels barris, que representaran a la vila durant tot l'any en les festes més importants del municipi. D'alguna manera, aquests hereus i pubilles, vindrien a ser, tot i les diferències, els antics administradors i capitanes de les antigues festes de la vuitada de Corpus.

Aquí podem veure els hereus i les pubilles de les Festes dels Barris de l'any 1999. D'esquerra a dreta: Judit Bardés i Rivera, Elisabet García i Claveria, Adriana Pérez i Ballús, Daria Font i Solà i Montserrat Ballús i Coll. Els hereus són Jordi Noguera i Pey, Ferran Cruells i Serra, Eduard Pla i Perernau i Jordi Vall i Casasanpere. A la foto manca l'hereu del barri de les Salamandres.

(foto CONTRAST, AMPLI)

"Ball de revetlla, on podem veure a la multitud fent lloc perquè les parelles de pubills puguin ballar el vals. Podem observar, també, que l'alcalde balla amb la Pubilla del poble. També la senyora de l'alcalde balla amb l'Hereu." ¹⁴

¹⁴ VILA i CABANAS, Núria. *Festes de Sant Joan i dels Elois, Prats de Lluçanès*, 2002 (Pàg. 34)

Un altre canvi que hi va haver és la incorporació, l'any 1984, d'un altre barri que els seus veïns van batejar amb el nom de les Salamandres i que celebren la seva festa el divendres. Allò va ser fruit del creixement de la població cap a altres zones del poble. No cal dir que els seus veïns tenen tot el dret a tenir el seu propi nom, però vist amb la perspectiva de les tradicions populars, no té gaire sentit, perquè si les festes dels barris són originàries del Corpus i de la seva vuitada, almenys per tenir una referència a aquelles festes de fa més de tres segles, s'haurien de respectar els *tempos* i fer-les coincidir durant aquells últims quatre dies del Corpus, com han fet la resta de poblacions del país. Potser el seu barri s'hauria d'haver incorporat al barri més proper i ja existent des de fa molts anys.

Avui, les festes van a càrrec de l'organització espontània del jovent de cada barri. Confeccionen les llistes dels nois i noies que són els que tots els veïns podran votar com a l'hereu i la pubilla en el transcurs del ball popular. Aquest jovent també es cuida de captar per les festes del seu barri, semblant al que passava anys enrere amb les capitanes. Des de fa anys, els grups musicals anaven des d'acordionistes fins a duos i trios. Avui molts dels que actuen a les festes ho fan amb orgues electrònics, imitant a una gran orquestra.

Una excepció va ser a l'any 1976 o 1977, quan al barri dels Escuraossos, dos pradencs, Artur Nardi i Josep Furtet, van contractar al conjunt-orquestra de Janio Martí, amb la cantant Betina i dues gogos. La plaça Vella va quedar plena de gom a gom i va ser tant l'èxit d'aquell any, que els propers anys, altres barris van voler imitar-los contractant els serveis d'algunes orquestres de renom.

Si recordem als grups musicals, també es bo de recordar algunes de les parelles de ball que van esdevenir molt populars en totes aquelles festes, a més de les festes majors, en balls al carrer o en altres sales, com el Joan Deig (Americà) i l'Adela Cutrina, el Marçal Roca i la Montserrat Bassaganya o bé al Joan Juncadella i la Pura Sanmartí. És molt interessant la filmació que va fer el Ramon Boladeres del Joan i l'Adela ballant un tango. Parlant d'aquest ball, també cal recordar a l'Antoni Vilamú (Ton Pau), un solter de tota la vida que també era un expert ballador, sobretot de tangos. D'altres parelles, més joves, que se'ls va reconèixer com a bons balladors, eren el Salvador Torrella (Palmero) i la Dolors Molas i també al Joan Boix (El Ten) i la Sílvia Fusté, entre d'altres.

Aquí podem veure al Joan Deig amb la seva esposa, Adela Cutrina, en plena actuació, a primers de la dècada dels anys 1970.
(foto cedida per Adela Deig i Cutrina).

En tot cas, les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, tenen molts elements d'interès i venen d'unes tradicions centenàries, que podrien tornar a ressorgir amb l'esplendor dels anys més daurats. Per diferenciar el que és simplement una vetllada de ball al carrer o a la plaça, en les Festes dels Barris de Prats hi podria haver alguns atractius que les fessin singulars, com han estat sempre. La tradició de la benedicció de la coca, una cerimònia curta, podria fer-se davant de l'església abans de començar el ball de cada barri, amb l'acompanyament de l'hereu i la pubilla d'aquell barri; els diferents balls que es toquessin (ball Robat, ball del Ram, ball del Fanalet, ball de l'Escombra, ball de l'Americana dels guapos, etc.) són prou divertits com perquè tothom s'hi senti a gust, amb el sorteig d'una bonica toia, que podria ser un altre detall a tenir en compte. Només cal que hi hagi pradencs que ho vulguin recuperar, amb la implicació de tothom. I si a tot això hi afegim que aquestes festes es fan a primers d'estiu, sembla que el panorama encara és més apropiat.

Arxius consultats:

DGCPAC	(Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural)
AMPLI	(Arxiu Municipal de Prats de Lluçanès)
APPLI	(Arxiu Parroquial de Prats de Lluçanès)